

Plaatselijke aanduiding bouwhistoriemonument

Papengas 8, 8A

Aanwijzingsbesluit

n.t.b

ID-code

2846

Redegevende omschrijving van het bouwhistoriemonument

KORTE BOUWGESCHIEDENIS

Het complex Papengas 8 bestaat uit de westelijke vleugels van het voormalige Protestantse Weeshuis, gelegen tussen de Begijnenstraat en de Papengas. De geschiedenis van het weeshuis gaat terug tot in de 16^e eeuw. Het weeshuis bestond in eerste instantie uit Begijnenstraat 25-29 maar door de groei van het aantal wezen in de 17^e eeuw was uitbreiding noodzakelijk. Enige gebouwen aan de Papengas werden aangekocht. De kadastrale minuut van ca. 1830 toont het weeshuiscomplex als een reeks aaneengesloten gebouwen tussen de Begijnenstraat en Papengas, geflankeerd door binnenplaatsen en een royale tuin.

Oorspronkelijk was sprake van een gesloten bouwblok, maar het is opengelegd door de creatie van openbare binnenplaatsen en tuinen. In 2017 is het binnenterrein tussen de Papengas en Begijnenstraat heringericht tot plantsoen. Een grondige vernieuwing van het complex was de realisatie van 'het negentiende-eeuwse hoofdgebouw' (onderdeel van Papengas 8), hoogstwaarschijnlijk in 1862. De oude bebouwing aan de Papengas werd vrijwel geheel gesloopt. Waarschijnlijk bleef alleen een deel van de buitengevel behouden. De balklaag van het oude gebouw is waarschijnlijk hergebruikt in de nieuwe kapconstructie. De volgende uitbreiding van het weeshuis betrof de bouw van een nieuwe vleugel aan de Papengas, een langgerekt éénlaags gebouw met een zadeldak, in 1879.

In 1954 werd het complex in gebruik gesplitst. Een nieuwe muur op de begane grond, eerste verdieping en zolder vormde de scheiding tussen beide delen van het gebouw. Het weeshuis werd geconcentreerd in het oude hoofdgebouw (Begijnenstraat 29). Het westelijke deel van het complex (Papengas 8) kreeg een gebruik als kleuterklas, ontspanningsruimten en kantoor voor de afdeling sociale zaken van de gemeente. Omstreeks 1970 kreeg het gebouw een nieuwe functie als buurtcentrum.

In 1976 kocht de Gemeente Nijmegen het gehele complex van het (voormalige) Protestantse Weeshuis aan. In 1981-1982 vond een grondige renovatie van het complex plaats, naar ontwerp van Pouderoyen Compagnons architecten en stedenbouw. Hierbij werd een meer bruikbare zolderverdieping in de vleugel aan de Papengas gecreëerd. De gevels werden bovendien zoveel mogelijk gecorrigeerd naar een 19^e-eeuws beeld, waarbij alle kozijnen en ramen zijn vervangen. Grote delen van het interieur en de constructie zijn vernieuwd, waaronder de balklagen en kapconstructie van de vleugel aan de Papengas. Anno 2022 is het pand nog steeds in gebruik als buurthuis.

OMSCHRIJVING VAN HET BOUWHISTORIE MONUMENT

Het 19^e-eeuwse hoofdgebouw van het complex Papengas 8 heeft een rechthoekige plattegrond, twee bouwlagen en een breed omlopend mansardeschilddak. Aan de zuidzijde sluit haaks hierop een kleine aanbouw aan (zuidvleugel). Haaks op het hoofdgebouw sluit de vleugel aan de Papengas aan, een rechthoekig gebouw van één bouwlaag en een zadeldak.

De voorgevel van het hoofdgebouw bevat een witte tweelaags gepleisterde lijstgevel welke wordt beëindigd door een eenvoudige gootlijst. In de tweede vensteras bevindt zich de huidige hoofdtoegang,

Vervolgvel

1

bestaande uit een hoog kozijn met een eenvoudige omlijsting met kroonlijst, dubbele deuren en een bovenlicht. Rechts is een tweede toegang aanwezig bestaande uit dubbele deuren met een bovenlicht. De vensters met schuiframen op de begane grond en eerste verdieping hebben gelijke grootte. De vensters op de eerste verdieping bezitten luiken.

De tweelaags voorgevel van de zuidvleugel heeft een gepleisterde, witgeschilderde afwerking. De begane grond bevat een entree voorzien van een omlijste paneeldeur en een bovenlicht. Direct daarnaast bevinden zich twee vensters met T-schuiframen. De eerste verdieping bevat drie vensters met T-schuiframen. De gevel wordt afgesloten door een eenvoudige gootlijst.

De gevel aan de Papengas bestaat uit de westelijke kopgevel van het hoofdgebouw en de westelijke langsgevel van de vleugel aan de Papengas. De kopgevel van het hoofdgebouw is een tweelaags lijstgevel, voorzien van een witgeschilderde gepleisterde afwerking. Opvallend is de tweedeling, waarbij de begane grond een patroon schijnvoegen en hanenkammen heeft en de eerste verdieping een vlakke, gladde afwerking. De kopgevel bevat op de begane grond 4 vensters en op de eerste verdieping twee vensters en twee dichtgezette venstervlakken. Links hiervan bevindt zich een eenlaags langsgevel met een eenvoudige gootlijst. Deze gevel bevat zes hooggeplaatste vensters. Aan de linkerzijde van deze gevel bevindt zich een rondboogpoort. Ook deze gevel is afgewerkt met pleisterwerk, voorzien van schijnvoegen en hanenkammen. Opvallend zijn de drie verticale banen of 'pilasters'.

Vanwege de ingrijpende verbouwingen in de 20^e eeuw bevat Papengas 8 weinig bouwhistorische sporen. Alleen de balklagen van het hoofdgebouw zijn karakteristiek voor de 19^e-eeuwse bouwtraditie; eenvoudige en sobere balklagen van gekantrechte naaldhouten balken en brede vloerdelen, die fungeerden als drager van verlaagde plafonds. De kapconstructie van het hoofdgebouw bevat een bijzondere uitvoering met hergebruikte, vermoedelijk 18^e-eeuwse, vloerbalken. Ondanks dit hergebruik heeft men de constructie toch geheel geprefabriceerd en op 'klassieke' wijze uitgevoerd met pengatverbindingen, voorzien van telmerken.

WAARDERING

Het complex Papengas 8 is een wezenlijk onderdeel van het (voormalige) Protestantse Weeshuis, waarvan na de splitsing in 1954 alleen de oudste gebouwen (Begijnenstraat 25-29) zijn aangewezen als Rijksmonument. Als onderdeel van dit voormalige weeshuis heeft het complex Papengas 8 hoge historische waarden. Het weeshuis was een belangrijke stedelijke instelling in Nijmegen vanaf de stichting in het midden van de 16^e eeuw tot diep in de 20^e eeuw. Het complex Papengas 8 vertegenwoordigt de 19^e-eeuwse ontwikkelingsfase van het weeshuis. Het pand is stedenbouwkundig van waarde als onderdeel van de historische stadsstructuur.

De bebouwing van Papengas 8 heeft een beperkte architectuur- en bouwhistorische betekenis, vanwege de ingrijpende verbouwingen in de 20^e eeuw. Bouwhistorisch gezien zijn enkel de kapconstructie en balklagen van het hoofdgebouw van waarde. Voor het overige zijn constructie, indeling en interieur geheel vervangen bij de renovatie van 1981-'82. De bescherming heeft alleen betrekking op de kapconstructie en balklagen van het hoofdgebouw.

Vervolgvel

2

Bronnen:

- Bouwtekeningen, Digitaal Bouwdossier Nijmegen
- G.Th.M. Lemmens (e.a.), *Weeshuizen in Nijmegen*, Nijmegen 1996.
- J.A. van der Hoeve, *Nijmegen, Papengas 8 Buurthuis 'Het Oude Weeshuis' bouwhistorische verkenning*, juli 2022.
- Kadastrale minuut gemeente Nijmegen
- Topotijdreis.nl
- W. Uitterhoeve, B. Gunterman en R. Abma, *Nieuwe historische atlas van Nijmegen*, Nijmegen 2017.
- W. Bloemink (e.a.), *Verborgten Verleden, bouwhistorie in Nijmegen*, Utrecht 2004.

Kadastrale tenaamstelling	19 december 2022
Kadastrale aanduiding	NMG00
Gemeente:	Nijmegen
Sectie:	C
Nummer(s):	8918

foto's op vervolgblad

Vervolgvel
3

Situering, afbeelding: streetsmart, 2022.

Aanzicht, 2022 .

Langsgevel Papengas, 2022.

Vervolgvel

4

Overzicht van de zolder van het hoofgebouw, 2022.

Vervolgvel
5

